

PODSTAWA WYMIARU ORAZ WYSOKOŚĆ EMERYTURY USTALANEJ NA DOTYCHCZASOWYCH ZASADACH

▶ Wprowadzenie

Niniejsza ulotka adresowana jest zarówno do osób dopiero ubiegających się o emeryturę ustalaną na dotychczasowych zasadach, jak i do tych, które takie świadczenie już otrzymują, ale chcą je obliczyć jeszcze raz, bo np. znowu pracują albo odnalazły brakujące świadectwa pracy czy też dokumentację potwierdzającą zarobki, które pozwolą na korzystniejsze obliczenie emerytury lub też podstawa wymiaru ich świadczenia może być uzupełniona wynagrodzeniami minimalnymi.

O tym, które osoby nabywają uprawnienia do emerytur ustalanych w myśl dotychczasowych zasad, mogą Państwo przeczytać w ulotce pt. „Emerytury z FUS ustalone na dotychczasowych zasadach”.

Informacje zawarte w tej ulotce – w części dotyczącej ustalania podstawy wymiaru w chwili ubiegania się o emeryturę – mogą być także przydatne dla osób, którym ZUS ustala emeryturę w tzw. sposób mieszany, a więc częściowo w myśl zreformowanych, a częściowo w myśl dotychczasowych zasad. Więcej informacji na temat tej emerytury zawiera ulotka pt. „Nowa emerytura z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych”.

Przed dalszą lekturą tej ulotki dobrze będzie wiedzieć, co oznaczają takie terminy, jak: kwota bazowa, podstawa wymiaru, część socjalna emerytury, wskaźnik wysokości podstawy wymiaru.

- **Kwota bazowa** to – ustalana corocznie – kwota stanowiąca 100% przeciętnego wynagrodzenia z poprzedniego roku kalendarzowego, pomniejszona o potrącone od ubezpieczonych składki na ubezpieczenia społeczne. Kwota ta obowiązuje od 1 marca każdego roku kalendarzowego do końca lutego następnego roku i ogłaszana jest przez Prezesa GUS. Przy jej udziale obliczana jest podstawa wymiaru emerytury oraz tzw. część socjalna emerytury.

- Na **podstawę wymiaru** składają się zarobki, ale tylko te, które stanowią podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne (przed 1999 r.) lub na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (począwszy od 1 stycznia 1999 r.), oraz

kwoty, od których nie ma obowiązku opłacania składek, a które jednak podlegają uwzględnieniu przy ustalaniu podstawy wymiaru, m.in. kwoty zasiłków (np. chorobowego czy opiekuńczego), świadczeń (np. wyrównawczego czy rehabilitacyjnego), wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy, rekompensat pieniężnych z tytułu niepodwyższania płac w sferze budżetowej.

- **Część socjalna emerytury** to 24% kwoty bazowej przyjętej do obliczenia wysokości emerytury.

- **Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru** to ustalona procentowo relacja sumy zarobków i innych wypłat przyjmowanych do obliczenia podstawy wymiaru emerytury we wszystkich latach kalendarzowych, które przyjmowane są do obliczenia tej podstawy, do przeciętnego wynagrodzenia w danym roku kalendarzowym, podzielona przez 10 lub 20 (w zależności od liczby lat, z jakiej ustalana jest podstawa wymiaru).

Podstawę prawną ustalania zarówno prawa do emerytur przyznawanych w myśl dotychczasowych zasad, jak i ich wysokości, stanowi ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2009 r. nr 153, poz. 1227 z późn. zm.), zwana dalej ustawą emerytalną.

I. INFORMACJE PODSTAWOWE

▶ **Jak się ustala podstawę wymiaru emerytury dla osoby nieuprawnionej do żadnego świadczenia emerytalno-rentowego?**

■ **Zarobki z 10 kolejnych lat kalendarzowych**

Dla osoby, która w dniu ubiegania się o emeryturę nie jest uprawniona do renty z tytułu niezdolności do pracy, świadczenia przedemerytalnego czy wcześniejszej emerytury, do ustalenia podstawy wymiaru przyjmuje się zarobki uzyskane w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych przez ubezpieczonego z ostatnich 20 lat kalendarzowych, poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę.

Jeżeli w którymkolwiek z 10 kolejnych tych lat kalendarzowych wnioskodawca nie osiągał zarobków przez cały rok lub część roku, rok ten nie podlega wyłączeniu, a do ustalenia podstawy wymiaru przyjmuje się zarobki w faktycznie uzyskanej wysokości lub też w wysokości zerowej.

■ **Zarobki z 20 lat kalendarzowych**

Na wniosek ubezpieczonego możliwe jest także ustalenie podstawy wymiaru emerytury od zarobków z okresu 20 lat kalendarzowych dowolnie wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu, poprzedzających rok zgłoszenia wniosku o emeryturę.

W przypadku wskazywania zarobków z okresu 20 lat nie ma żadnych ograniczeń czasowych do wskazania tych lat. Mogą to być więc zarobki uzyskane zarówno 10, jak i 30 lat temu. Muszą jednak przypadać przed rokiem zgłoszenia wniosku o emeryturę.

Wymaga się natomiast, aby wśród wspomnianych wyżej 20 lat wskazać wyłącznie te, w których osoba ubiegająca się o emeryturę podlegała ubezpieczeniu społecznemu (jeśli wskazuje lata przypadające przed 1999 r.) lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym (gdy lata te przypadają począwszy od 1999 r.).

■ Kiedy – do ustalenia podstawy wymiaru – przyjmuje się minimalne wynagrodzenie pracowników?

Od 1 stycznia 2009 r. osobom, które w okresie wskazywanym do ustalenia podstawy wymiaru świadczenia wykonywały pracę w ramach stosunku pracy, ale nie mają możliwości udowodnienia wysokości uzyskiwanego wynagrodzenia, ZUS przyjmuje w każdym roku, w którym była wykonywana ta praca, obowiązujące wówczas minimalne wynagrodzenie pracowników.

Możliwość przyjęcia minimalnego wynagrodzenia została wprowadzona ustawą z dnia 4 września 2008 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS (Dz.U. nr 192, poz. 1180), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2009 r.

Ważne! Minimalne wynagrodzenie przyjmuje się wyłącznie za okres, w którym wnioskodawca podlegał ubezpieczeniu – ubezpieczeniu społecznemu z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy.

Przy ustalaniu minimalnego wynagrodzenia, które podlega uwzględnieniu przy obliczaniu podstawy wymiaru, wynagrodzenie to przyjmuje się proporcjonalnie do:

- wymiaru czasu pracy oraz
- okresu pozostawania w ubezpieczeniu pracowniczym.

Oznacza to zatem, że jeżeli pracownik wykonywał zatrudnienie, np. w wymiarze 2/3, 1/5 czy 1,5 etatu, ZUS do ustalenia podstawy wymiaru przyjmie 2/3, 1/5 lub 1,5 minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w tym okresie.

ZUS nie przyjmie minimalnego wynagrodzenia za okresy, w których pracownik nie otrzymywał wynagrodzenia, np. przebywał na urlopie bezpłatnym. Minimalne wynagrodzenie przyjmuje się natomiast za okresy pobierania np. zasiłków chorobowych czy też wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy.

Ważne! Kwotę minimalnego wynagrodzenia organ rentowy przyjmuje z urzędu, bez konieczności składania przez zainteresowanego wniosku w tej sprawie.

Przykład

Wniosek o emeryturę złożył 65-letni ubezpieczony, który udowodnił następujące okresy:

- 1 stycznia 1962 r. – 31 grudnia 1970 r. – zatrudnienie w ramach stosunku pracy,
- 1 stycznia 1971 r. – 31 grudnia 1986 r. – prowadzenie gospodarstwa rolnego,
- 1 kwietnia 1987 r. – 31 marca 2002 r. – zatrudnienie na podstawie umowy o pracę.

Okresy zatrudnienia w ramach stosunku pracy zostały udowodnione dokumentami, z których wynika, że praca była wykonywana w pełnym wymiarze czasu pracy oraz, że pracownik nie przebywał na urlopie bezpłatnym. Wnioskodawca nie posiada dokumentów potwierdzających wysokość wynagrodzeń uzyskiwanych w latach 1962-1970, natomiast przedłożył wystawione przez pracodawcę zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu (ZUS Rp-7), potwierdzające wysokość wynagrodzeń uzyskanych w latach 1987-2002. We wniosku wskazał, aby ZUS ustalił podstawę wymiaru w najkorzystniejszy sposób. Najkorzystniejsze wskaźniki wysokości wynagrodzenia wnioskodawca uzyskał w latach 1987-1990 oraz 1998-2002.

Rok	Wynagrodzenie w zł	Przeciętne wynagrodzenie w zł	Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru w %
1	2	3	4
1987	830 000	350 208	237,00
1988	1 800 000	637 080	282,54
1989	7 000 000	2 481 096	282,13
1990	20 000 000	12 355 644	161,87
1991	21 000 000	21 240 000	98,87
1992	36 000 000	35 220 000	102,21
1993	42 200 000	47 940 000	88,03
1994	60 000 000	63 936 000	93,84
1995	5 000,00	8 431,44	59,30
1996	9 100,00	10 476,00	86,87
1997	10 000,00	12 743,16	78,47

1	2	3	4
1998	29 000,00	14 873,88	194,97
1999	36 999,00	20 480,88	180,65
2000	44 000,00	23 085,72	190,59
2001	41 600,00	24 742,20	168,13
2002	45 490,00	25 598,52	177,71

Najkorzystniejszy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru z 10 kolejnych lat kalendarzowych wybranych z dwudziestolecia poprzedzającego rok zgłoszenia wniosku o emeryturę wynosi 131,86%. Wskaźnik ten został ustalony z lat 1993-2002, a więc z pominięciem bardzo wysokich zarobków z lat 1987-1989, które zostały uzyskane w okresie wykraczającym poza dwudziestolecie poprzedzające rok zgłoszenia wniosku.

W związku z tym ZUS wariantuje, czy jest korzystniejsze ustalenie podstawy wymiaru z uwzględnieniem zarobków z 20 dowolnie wybranych lat podlegania ubezpieczeniu. Zainteresowany przedłożył zarobki uzyskane w okresie 16 lat, a zatem ZUS uzupełni je najkorzystniejszymi zarobkami minimalnymi, jakie obowiązywały w okresie, kiedy wnioskodawca bezspornie był zatrudniony w ramach stosunku pracy w pełnym wymiarze czasu pracy (lata 1962-1970). W okresie tym najkorzystniejsze najniższe wynagrodzenie obowiązywało w latach 1962-1964 oraz w 1967 r. Po uwzględnieniu w podstawie wymiaru tych zarobków, wskaźnik wysokości podstawy wymiaru z 20 lat wynosi 132,51%. ZUS obliczy podstawę wymiaru emerytury z uwzględnieniem wyższego wskaźnika.

► Jak się oblicza podstawę wymiaru emerytury?

W celu ustalenia podstawy wymiaru emerytury:

- oblicza się sumę zarobków (tj. kwot stanowiących podstawę wymiaru składek) oraz kwot niestanowiących podstawy wymiaru składek, przyjmowanych jednak do ustalenia podstawy wymiaru świadczenia (np. zasiłków chorobowych), oddzielnie dla każdego roku z wybranych przez ubezpieczonego lat kalendarzowych,
- oblicza się stosunek każdej z tych sum do rocznej kwoty przeciętnego wynagrodzenia, ogłoszonej za dany rok kalendarzowy, wyrażając go w procentach, z zaokrągleniem do setnej części procentu,
- oblicza się średnią arytmetyczną tych procentów, która stanowi wskaźnik wysokości podstawy wymiaru,

- wskaźnik wysokości podstawy wymiaru (po ograniczeniu go do 250%) mnoży się przez kwotę bazową.

Zapraszamy do korzystania z kalkulatora emerytalnego, dostępnego na stronie internetowej www.zus.pl, przy pomocy którego mogą Państwo sprawdzić, które zarobki są najkorzystniejsze. Niezależnie od wyniku tych obliczeń w organie rentowym wskazane jest przedłożenie wszystkich dokumentów potwierdzających wysokość wynagrodzeń. ZUS dokona ich oceny (mogą one np. zawierać wpisy dotyczące składników wynagrodzeń nieuwzględnianych w podstawie wymiaru emerytury) i ustali podstawę wymiaru emerytury zgodnie z Państwa wnioskiem.

▶ Jak ZUS obliczy wysokość emerytury?

Wysokość emerytury to:

- 24% kwoty bazowej,
- po 1,3% podstawy wymiaru za każdy rok składkowy, z uwzględnieniem pełnych miesięcy,
- po 0,7% podstawy wymiaru za każdy rok nieskładkowy, z uwzględnieniem pełnych miesięcy.

Do obliczenia wysokości emerytury, której podstawa została obliczona od zarobków, przyjmuje się kwotę bazową obowiązującą w dniu przyznania świadczenia, tj.:

- w miesiącu, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę – jeśli ubezpieczony przed tym miesiącem lub najpóźniej w tym miesiącu spełnił już wszystkie warunki wymagane do jej przyznania,

- w miesiącu, w którym zostały spełnione warunki wymagane do przyznania emerytury – jeśli wniosek o jej przyznanie został zgłoszony wcześniej, w okresie obowiązywania poprzedniej kwoty bazowej,

- w dniu, od którego powstało prawo do emerytury przyznawanej z urzędu.

▶ Jak się ustala podstawę wymiaru emerytury dla osób uprawnionych już wcześniej do renty z tytułu niezdolności do pracy?

Osoby, które w dniu ubiegania się o emeryturę były uprawnione do renty z tytułu niezdolności do pracy (zwanej dalej rentą), do obliczenia podstawy wymiaru emerytury mogą wskazać:

- 1) zwaloryzowaną podstawę wymiaru renty albo
- 2) zarobki z okresu:

- 10 kolejnych lat kalendarzowych, wybranych z 20 lat poprzedzających rok zgłoszenia wniosku o emeryturę, lub
- dowolnych 20 lat kalendarzowych, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu, przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku o emeryturę.

Mogą to być:

- inne zarobki, tj. uzyskane w innym okresie niż te, które przyjęto do obliczenia podstawy wymiaru renty, albo
- te same zarobki, jakie zostały przyjęte do obliczenia podstawy wymiaru renty, jeśli można je przyjąć także do ustalenia podstawy wymiaru emerytury (tj. jeżeli są to zarobki z okresu wskazanego w pkt 2).

► Jak ZUS zwaloryzuje podstawę wymiaru renty?

Jeżeli podstawę wymiaru emerytury stanowi podstawa wymiaru renty, podstawę tę przyjmuje się w wysokości uwzględniającej rewaloryzację i wszystkie waloryzacje od przyznania renty do przyznania emerytury.

Przykład

Jeżeli podstawę wymiaru emerytury przyznanej np. od czerwca 2010 r. stanowi podstawa wymiaru renty przyznanej w lipcu 2002 r., to – obliczając tę podstawę – ZUS uwzględnił waloryzacje: od 1 marca 2003 r. (wskaźnik waloryzacji 103,7%), od 1 marca 2004 r. (wskaźnik waloryzacji 101,8%), od 1 marca 2006 r. (wskaźnik waloryzacji 106,2%), od 1 marca 2008 r. (wskaźnik waloryzacji 106,5%), od 1 marca 2009 r. (wskaźnik waloryzacji 106,1%) oraz od 1 marca 2010 r. (wskaźnik waloryzacji 104,62%).

Z wymienionej możliwości ustalenia podstawy wymiaru emerytury mogą skorzystać wyłącznie osoby, które – ubiegając się o to świadczenie – są uprawnione do renty z tytułu niezdolności do pracy. Nie dotyczy ona tych osób, które wprawdzie wcześniej były uprawnione do renty, lecz prawo to straciły np. wskutek odzyskania zdolności do pracy.

► Jak ZUS obliczy wysokość emerytury z podstawą wymiaru taką jak przy rencie?

Każda emerytura – również i ta, na którą przechodzi się po rencie, i do której ustalenia przyjmuje się podstawę wymiaru renty – to suma:

- 24% kwoty bazowej,
- po 1,3% podstawy wymiaru za każdy rok składkowy, z uwzględnieniem pełnych miesięcy,

- po 0,7% podstawy wymiaru za każdy rok nieskładkowy, z uwzględnieniem pełnych miesięcy.

Sposób obliczenia wysokości emerytury (a konkretnie kwota bazowa, jaka zostanie przyjęta do obliczenia części socjalnej) będzie zależał od tego, czy przyszedł emeryt przez co najmniej **30 miesięcy** wykonywał jako rencista pracę zarobkową i podlegał z tego tytułu ubezpieczeniu.

Bez takiego (udowodnionego) okresu ubezpieczenia wysokość emerytury zostanie obliczona od kwoty bazowej przyjętej do obliczenia renty. Następnie emerytura zostanie odpowiednio podwyższona o wszystkie waloryzacje od dnia przyznania renty do dnia przyznania emerytury.

Jeśli osoba ubiegająca się o emeryturę podlegała ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym przez co najmniej 30 miesięcy po przyznaniu renty, to:

- podstawa wymiaru emerytury zostanie obliczona od tej samej kwoty bazowej, od której obliczono rentę, a następnie odpowiednio zwaloryzowana,

- część socjalna emerytury (tzn. ten składnik emerytury, który stanowi 24% kwoty bazowej) zostanie obliczona jako 24% kwoty bazowej obowiązującej w dniu przyznania tej emerytury,

- część emerytury zależna od podstawy wymiaru i okresów składkowych i nieskładkowych zostanie obliczona od zwaloryzowanej podstawy wymiaru renty.

▶ Kiedy opłaca się przyjęcie podstawy wymiaru renty do obliczenia emerytury?

Przyjęcie podstawy wymiaru renty do obliczenia emerytury jest korzystne dla osób, które przeszły na rentę dość dawno (z pewnością przed 1 stycznia 1999 r.) i rentę tę wyliczono od zarobków np. z 12 miesięcy albo kolejnych 24 miesięcy z ostatnich 12 lat zatrudnienia czy też z 3, 4 lub 7 lat kalendarzowych (a nie z kolejnych 10 lub dowolnych 20, jak to jest wymagane przy obliczaniu podstawy wymiaru emerytury), a przy ubieganiu się o emeryturę:

- nie mogą udowodnić zarobków wymaganych do zastosowania aktualnej kwoty bazowej,

- przedstawione zarobki są o tyle niższe od przyjętych przy obliczaniu renty, że emerytura byłaby niższa niż wyliczona od zwaloryzowanej podstawy wymiaru renty.

Przykład

Renta z tytułu całkowitej niezdolności do pracy została przyznana od 1 października 1994 r. pracownikowi, który w chwili składania wniosku miał 46 lat i legitymował się 27-letnim okresem zatrudnienia wykonywanego

w ramach stosunku pracy. W dziesięcioleciu poprzedzającym rok zgłoszenia wniosku o rentę zainteresowany pracował z przerwami, udowodnił jednak wymagane 5 lat okresów składkowych. Do ustalenia podstawy wymiaru przedłożył wykaz zarobków z lat 1987-1991, a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wynosił 201,67%.

Po przyznaniu renty zainteresowany nie pracował.

Po ukończeniu 60 lat zainteresowany zgłosił wniosek o emeryturę. Udowodnił ponad 25-letni staż emerytalny, jest całkowicie niezdolny do pracy, a ostatnim jego ubezpieczeniem było ubezpieczenie pracownicze. Zainteresowany przedłożył wykaz zarobków na wszystkie okresy (27 lat), w jakich pracował. Najkorzystniejszy wskaźnik obliczony od zarobków z 20 lat wynosi 61,12%. Emerytura obliczona z uwzględnieniem zarobków byłaby niższa od emerytura obliczonej od zwaloryzowanej podstawy wymiaru renty.

▶ **Kiedy ZUS przyjmie do ustalenia podstawy wymiaru emerytury zarobki wskazane już do ustalenia podstawy wymiaru renty?**

Przyjęcie do ustalenia podstawy wymiaru emerytury tych samych zarobków, jakie zostały przyjęte do obliczenia podstawy wymiaru renty, możliwe jest tylko wtedy, gdy zostały one uzyskane w okresie:

- kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych z dwudziestolecia poprzedzającego rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę,
- dowolnie wybranych, z całego okresu ubezpieczenia, 20 lat kalendarzowych poprzedzających rok zgłoszenia wniosku o emeryturę.

ZUS nie ustali podstawy wymiaru przy zastosowaniu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru od zarobków przyjętych do obliczenia podstawy wymiaru renty, jeżeli:

- zostały wskazane z okresu krótszego niż 10 kolejnych lat kalendarzowych (dotyczy to wszystkich rent przyznanych przed 1 stycznia 1999 r., kiedy to podstawa wymiaru renty była ustalana z ostatnich 12 miesięcy lub kolejnych 24 miesięcy z ostatnich 12 lat zatrudnienia, albo z okresu od 3 do 9 kolejnych lat kalendarzowych),
- zostały uzyskane w 10 kolejnych latach kalendarzowych, jednak sprzed dwudziestolecia poprzedzającego rok zgłoszenia wniosku o emeryturę.

▶ **Kiedy ZUS przyjmie do ustalenia podstawy wymiaru emerytury zarobki inne niż wskazane już do ustalenia podstawy wymiaru renty?**

Każdy rencista przy ubieganiu się o emeryturę może wskazać zarobki inne niż te przyjęte do obliczenia podstawy wymiaru renty.

Podkreślamy, że mogą to być wyłącznie zarobki uzyskane w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych z dwudziestolecia poprzedzającego rok zgłoszenia wniosku o emeryturę, lub z dowolnie wybranych 20 lat podlegania ubezpieczeniom społecznym, również i w tym przypadku poprzedzających rok zgłoszenia wniosku o emeryturę.

Przykład

Renta z tytułu niezdolności do pracy została przyznana w 2005 r. pracownikowi urodzonemu w 1948 r. Do wniosku o rentę pracownik przedłożył wykaz zarobków z ostatnich 22 lat zatrudnienia (formularz ZUS Rp-7). Do ustalenia podstawy wymiaru przyjęto – jako najkorzystniejsze – wynagrodzenia uzyskane w latach 1986-1995. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wynosił 167,89%. Rencista nie pracował po przyznaniu renty. Rencista zgłosił wniosek o wcześniejszą emeryturę pracowniczą. Legitymuje się 25-letnim stażem ubezpieczeniowym, ukończył już 60 lat, jest całkowicie niezdolny do pracy i ostatnio pozostawał w ubezpieczeniu pracowniczym. Spełnienie tych warunków pozwala na przyznanie wcześniejszej emerytury pracowniczej ubezpieczonemu (mężczyźnie) urodzonemu przed 1949 r. We wniosku o emeryturę wskazał, aby podstawę jej wymiaru ustalono w najkorzystniejszy sposób. W tym przypadku nie ma możliwości uwzględnienia tych samych (najkorzystniejszych) zarobków, jakie zostały przyjęte do obliczenia podstawy wymiaru renty, bowiem zostały one uzyskane w okresie wykraczającym poza dwudziestolecie poprzedzające rok zgłoszenia wniosku o emeryturę. Najkorzystniejszy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru ustalony z 10 kolejnych lat kalendarzowych wybranych z dwudziestolecia poprzedzającego rok zgłoszenia wniosku wynosi 165,88%, a z najlepszych 20 lat kalendarzowych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu społecznemu (ubezpieczeniom społecznym) – 111,25%. W tym przypadku do ustalenia podstawy wymiaru ZUS przyjmie zarobki z 10 kolejnych lat kalendarzowych i wskaźnik 165,88%. Wskaźnik ten jest nieznacznie niższy od przyjętego do obliczenia podstawy wymiaru renty, ale z uwagi na wysokość kwoty bazowej obliczenie podstawy wymiaru i wysokości emerytury przy jego zastosowaniu jest dla świadczeniobiorcy najkorzystniejsze.

▶ **Od jakiej kwoty bazowej ZUS obliczy emeryturę, do której ustalenia wskazano zarobki?**

Wysokość emerytury oraz podstawę jej wymiaru, do ustalenia której zostały wskazane zarobki (te same co do renty lub uzyskane w innym okresie – o ile mogą być przyjęte do ustalenia podstawy wymiaru emerytury), oblicza się przy zastosowaniu kwoty bazowej obowiązującej w dniu przyznania emerytury.

Jest to więc kwota bazowa obowiązująca:

- w miesiącu, w którym został zgłoszony wniosek o emeryturę, albo
- w miesiącu, w którym zostały spełnione wszystkie warunki wymagane do przyznania emerytury, jeżeli wniosek został zgłoszony przed ich spełnieniem.

► Jak ZUS obliczy podstawę wymiaru emerytury dla osoby uprawnionej do świadczenia przedemerytalnego?

Osoby, które przed przejściem na emeryturę pobierały świadczenie przedemerytalne przyznane na podstawie przepisów o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, do ustalenia podstawy wymiaru emerytury mogą wskazać:

- zwaloryzowaną podstawę wymiaru emerytury obliczonej w celu ustalenia wysokości świadczenia przedemerytalnego albo
- zarobki uzyskane w okresie 10 kolejnych lat kalendarzowych wybranych z 20 lat poprzedzających rok zgłoszenia wniosku o emeryturę, lub z dowolnie wybranych 20 lat poprzedzających rok zgłoszenia wniosku o emeryturę, przy czym mogą to być:
 - inne zarobki niż przyjęto do obliczenia podstawy wymiaru emerytury obliczonej w celu ustalenia wysokości świadczenia przedemerytalnego, albo
 - te same zarobki, które przyjęto do obliczenia podstawy wymiaru emerytury obliczonej w celu ustalenia wysokości świadczenia przedemerytalnego, o ile mogą być przyjęte do ustalenia podstawy wymiaru emerytury.

Obowiązują tu więc takie same zasady, jak w przypadku ustalania emerytury dla osoby wcześniej uprawnionej do renty z tytułu niezdolności do pracy.

► Jak ZUS obliczy emeryturę przyznaną z urzędu zamiast renty z tytułu niezdolności do pracy?

Osobom urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., uprawnionym do renty z tytułu częściowej lub całkowitej niezdolności do pracy i pobierającym tę rentę, organ rentowy przyznaje – z urzędu – emeryturę w miejsce pobieranej renty. Emerytura ta jest przyznawana z chwilą osiągnięcia wieku 60 lat przez kobietę i 65 lat przez mężczyznę.

Przy ustalaniu podstawy wymiaru emerytury stosuje się wszystkie przedstawione powyżej zasady.

Oznacza to więc, że na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach rentowych podstawę wymiaru ustala się, przyjmując:

a) zwaloryzowaną podstawę wymiaru renty,

b) te same zarobki, które wskazano do obliczenia podstawy wymiaru renty, o ile zostały uzyskane w okresie 10 kolejnych wybranych z dwudziestoletcia poprzedzającego rok, w którym przyznawana jest emerytura z urzędu, lub z 20 lat podlegania ubezpieczeniom,

c) zarobki z okresu 10 czy 20 lat, innych niż wskazano w pkt b.

W pierwszym przypadku wysokość emerytury jest obliczana od tej samej kwoty bazowej, jaką ostatnio przyjęto do obliczenia renty. Jeżeli jednak – po przyznaniu renty – świadczeniobiorca przez 30 miesięcy podlegał ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, część socjalną emerytury oblicza się jako 24% kwoty bazowej obowiązującej w dniu, od którego przysługuje emerytura przyznawana z urzędu.

Od kwoty bazowej obowiązującej w dniu, od którego przysługuje ta emerytura – obliczana jest jej wysokość w przypadku, gdy do ustalenia podstawy wymiaru zostaną przyjęte zarobki wskazane w pkt b lub c.

Niezależnie od tego, w jaki sposób zostanie ustalona podstawa wymiaru świadczenia – wysokość emerytury nie może być niższa od wysokości dotychczas pobieranej renty.

▶ Jak ZUS obliczy wysokość emerytury przyznawanej osobie uprawnionej już do emerytury wcześniejszej?

Osoby, które spełniają warunki do kolejnej emerytury, a są już uprawnione do takiego świadczenia, mogą zgłosić wniosek o przyznanie emerytury z innego tytułu. Dotyczy to osób uprawnionych do emerytury wcześniejszej (np. wcześniejszej emerytury pracowniczej, emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze czy emerytury przyznanej w związku z pobieraniem renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową itd.), które ukończyły powszechny wiek emerytalny (60 lat – kobieta i 65 lat – mężczyzna).

Podstawę wymiaru kolejnej emerytury może stanowić wyłącznie podstawa wymiaru emerytury przyznanej wcześniej, natomiast część socjalna obliczana jest:

- od tej samej kwoty bazowej, którą ostatnio przyjęto do obliczenia emerytury wcześniejszej, lub

- od kwoty bazowej obowiązującej w dniu przyznania kolejnej emerytury, jeżeli po przyznaniu emerytury wcześniejszej ubezpieczony podlegał przez co najmniej 30 miesięcy ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

II. PRZELICZENIE PODSTAWY WYMIARU EMERYTURY

Ustawa emerytalna przewiduje możliwość przeliczenia emerytury z uwzględnieniem zarobków uzyskanych zarówno przed jej przyznaniem (jeśli emeryt uzyska dokumentację potwierdzającą wyższe zarobki niż wskazane do obliczenia emerytury), jak i po jej przyznaniu (jeśli emeryt pracował po przejściu na emeryturę i osiągał korzystne zarobki).

▶ Przeliczenie podstawy wymiaru emerytury od zarobków uzyskanych przed jej przyznaniem

Emeryci, którzy wskazali już do ustalenia podstawy wymiaru zarobki, a później np. uzyskali dokumentację o wyższych zarobkach, otrzymanych w innym okresie, mogą w każdej chwili zgłosić wniosek o ponowne obliczenie emerytury od podstawy wymiaru uwzględniającej te korzystniejsze zarobki (art. 111 ustawy emerytalnej).

Warunkiem tego przeliczenia jest:

— wskazanie zarobków uzyskanych w ciągu 10 kolejnych lat kalendarzowych, wybranych z ostatnich 20 lat poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub wniosek o przeliczenie podstawy jej wymiaru, albo z dowolnie wybranych 20 lat podlegania ubezpieczeniom społecznym, poprzedzających rok zgłoszenia wniosku o to przeliczenie,

— wskaźnik wysokości podstawy wymiaru musi być wyższy niż poprzednio ustalony.

Emerytura zostanie ponownie obliczona przy zastosowaniu tej samej kwoty bazowej.

Możliwość przeliczenia podstawy wymiaru z uwzględnieniem zarobków uzyskanych przed przyznaniem emerytury dotyczy także osób, które prawo do emerytury nabyły przed 1999 r., a podstawa wymiaru emerytury została ustalona z okresu krótszego niż 10 kolejnych lat kalendarzowych, np. z 3 lat wybranych z 12 lat poprzedzających rok zgłoszenia wniosku o emeryturę. Osoby te mogą zgłosić wniosek o ponowne ustalenie podstawy wymiaru z tej samej liczby lat kalendarzowych, wybranych z tego samego okresu co ostatnio, np. z innych 3 kolejnych lat kalendarzowych wybranych z tych samych 12 lat.

Za okresy pozostawania w stosunku pracy, za które świadczeniobiorca nie może przedłożyć dokumentów potwierdzających wysokość uzyskanego wynagrodzenia, ZUS przyjmie minimalne wynagrodzenie pracowników obowiązujące w okresie wykonywania tej pracy.

Przeliczenie podstawy wymiaru w trybie art. 111 ustawy emerytalnej następuje od miesiąca zgłoszenia wniosku.

▶ Przeliczenie podstawy wymiaru emerytury od zarobków uzyskanych po jej przyznaniu

Ci z Państwa, którzy pracowali po przejściu na emeryturę i osiągnęli korzystne zarobki, mogą zgłosić wniosek o przeliczenie podstawy wymiaru z ich uwzględnieniem (art. 110 ustawy emerytalnej).

Do przeliczenia podstawy wymiaru należy wskazać zarobki (uzyskane w całości lub w części po przyznaniu emerytury) z 10 kolejnych lat kalendarzowych, wybranych z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających rok, w którym zgłoszono wniosek o przeliczenie, lub z dowolnie wybranych 20 lat kalendarzowych ubezpieczenia.

ZUS dokona przeliczenia, jeżeli wskaźnik wysokości podstawy wymiaru będzie wyższy od ustalonego poprzednio.

Wysokość emerytury oraz podstawa jej wymiaru zostanie obliczona od kwoty bazowej obowiązującej w dniu zgłoszenia wniosku o przeliczenie.

Emeryci, którzy w ogóle nie pobierali emerytury wskutek zawieszenia prawa (np. osiągnęli zarobki przekraczające 130% przeciętnego wynagrodzenia), do przeliczenia nie muszą wykazywać wyższych zarobków. Mogą więc wskazać zarobki niższe – uzyskane, w całości lub w części, po przyznaniu emerytury, gdyż w takim przypadku nie wymaga się, aby nowo ustalony wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury był wyższy od ostatnio obliczonego.

W takim przypadku ZUS również obliczy emeryturę od kwoty bazowej obowiązującej w dniu zgłoszenia wniosku o przeliczenie podstawy wymiaru emerytury.

Jeżeli w wyniku ponownego obliczenia emerytura będzie niższa, świadczenie to przysługuje w dotychczasowej wysokości.

ZUS przeliczy także podstawę wymiaru – nawet jeżeli wskaźnik jej wysokości jest niższy lub równy poprzedniemu – temu emerytowi, który do nowego ustalenia wskaże zarobki wyłącznie z okresu po przyznaniu emerytury i pod warunkiem, że wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniesie co najmniej 130%.

Również i w tym przypadku ZUS przyjmuje do przeliczenia kwotę bazową obowiązującą w dniu zgłoszenia wniosku o przeliczenie.

Za okresy pozostawania w stosunku pracy, za które świadczeniobiorca nie może przedłożyć dokumentów potwierdzających wysokość uzyskanego wynagrodzenia, ZUS przyjmie minimalne wynagrodzenie pracowników obowiązujące w okresie wykonywania tej pracy.

Przeliczenie podstawy wymiaru w trybie art. 110 ustawy emerytalnej następuje od miesiąca zgłoszenia wniosku.

III. PRZELICZENIE PODSTAWY WYMIARU EMERYTURY Z UWZGLĘDNIENIEM WYNAGRODZEŃ MINIMALNYCH

Osoby, którym do obliczenia ostatnio ustalonej podstawy wymiaru emerytury przyznanej przed dniem 1 stycznia 2009 r. przyjęto wynagrodzenie zerowe, mogą zgłosić wniosek o przeliczenie podstawy wymiaru świadczenia z uwzględnieniem minimalnego wynagrodzenia.

ZUS przeliczy podstawę wymiaru i wysokość emerytury w przypadku, gdy wynagrodzenia zerowe zostały przyjęte za okres, w którym ubezpieczony pozostawał w stosunku pracy, a nie miał możliwości udowodnienia wysokości osiągniętych zarobków.

Przeliczenie podstawy wymiaru następuje na wniosek osoby zainteresowanej.

Emerytura w przeliczonej wysokości przysługuje:

- od 1 stycznia 2009 r. – jeżeli wniosek o przeliczenie został zgłoszony przed dniem 1 stycznia 2010 r.,
- od pierwszego dnia miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o przeliczenie – jeżeli wniosek ten zgłoszono po dniu 31 grudnia 2009 r.

Ważne! Przeliczeniu podlega podstawa wymiaru emerytury lub renty ostatnio przyjęta do obliczenia świadczenia.

W przypadku zgłoszenia wniosku o ponowne ustalenie podstawy wymiaru z uwzględnieniem minimalnego wynagrodzenia, ZUS dokona przeliczenia podstawy wymiaru, od której obliczona jest przyznana emerytura.

Przykład

Emerytura została przyznana w 2001 r. Do ustalenia podstawy wymiaru zainteresowana wskazała zarobki uzyskane w latach 1990-1999. Za rok 1992 i 1993 zostało przyjęte wynagrodzenie zerowe, bowiem zakład, w którym pracowała zainteresowana, już nie istnieje, a nie została zarchiwizowana dokumentacja płacowa. Natomiast ze świadectwa pracy bezspornie wynika, że zainteresowana była zatrudniona w ramach stosunku pracy od 1 stycznia 1992 r. do 31 lipca 1993 r. Na wniosek zainteresowanej ZUS ponownie ustali podstawę wymiaru renty, przyjmując za 1992 r. sumę najniższych wynagrodzeń, obowiązujących od 1 stycznia do 31 grudnia, a za 1993 r. – od 1 stycznia do 31 lipca. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru za 1992 r. wynosi 37,5%, a za 1993 r. – 22,22%. Wskutek uwzględnienia wynagrodzeń minimalnych wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wzrośnie ze 102,48% do 108,41%.

ZUS jest zobowiązany do wydania decyzji w sprawie przeliczenia emerytury z uwzględnieniem wynagrodzeń minimalnych w terminie 60 dni od dnia wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

▶ Zakończenie

Jeśli – po zapoznaniu się z tą ulotką – uznają Państwo, że możliwe jest uzyskanie emerytury w wyższej wysokości, należy zgłosić wniosek w oddziale lub inspektoracie ZUS, który wypłaca Państwu emeryturę.

We wniosku prosimy o wskazanie, o co się Państwo ubiegają (można przy tym skorzystać ze specjalnie opracowanych druków, które są dostępne w każdej jednostce ZUS). Może też okazać się, że będą potrzebne dokumenty, które wcześniej nie zostały złożone w ZUS, a teraz są konieczne do ponownego obliczenia emerytury, np. zaświadczenie o zatrudnieniu i zarobkach (formularz ZUS Rp-7), legitymacja ubezpieczeniowa, świadectwo pracy lub zaświadczenie płatnika składek potwierdzające przebyte okresy ubezpieczenia.

Przedłożenie kompletnego wniosku i – jeśli to możliwe – precyzyjne wskazanie, czego on dotyczy, pozwoli uniknąć postępowania wyjaśniającego i znacznie skróci załatwianie sprawy.

Warszawa, kwiecień 2011 r.

POLSKA NAGRODA JAKOŚCI

XVI edycja 2010

WYRÓŻNIENIE

w kategorii:

ORGANIZACJE PUBLICZNE – ADMINISTRACJA

Zakład Ubezpieczeń Społecznych – Departament Świadczeń Emerytalno-Rentowych
01-748 Warszawa, ul. Szamocka 3, 5

Skład: Biuro Poligrafii ZUS w Warszawie. Zam. 420/11

Druk: Wydz. Poligr. ZUS w Nowym Sączu. Nakł. 20 000 egz. Zam. nr 140/11